

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 2002, 6, 21

Kaitstavate loodusobjektide seadus [terviktekst muudatustega kuni 21.11.2001]

Vastu võetud 01.06.1994
RT I 1994, 46, 773

Terviktekst

KAITSTAVATE LOODUSOBJEKTIDE SEADUS

19.02.1998	(RT I 1998, 23, 323)	22.03.1998
16.06.1999	(RT I 1999, 54, 583)	23.06.1999
8.12.1999	(RT I 1999, 95, 843)	1.01.2000
15.05.2001	(RT I 2001, 50, 286)	11.06.2001
6.06.2001	(RT I 2001, 56, 337)	7.07.2001
21.11.2001	(RT I 2001, 97, 602)	28.12.2001

Muudetud paragrahvi lõpus sulgudes on viide seadus(t)ele (vastuvõtmise kuupäev), millega kehtestati praegune sõnastus. Terviktekst avaldatakse 21. novembri 2001. a seaduse paragrahvi 18 lõike 12 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse ülesanne

Kaitstavate loodusobjektide seadus kehtestab erilist kaitset vajavate loodusobjektide kaitse alla (looduskaitse alla) võtmise korra ja kaitse olemuse ning sätestab maaomanike ja -valdajate ning teiste isikute õigused ja kohustused kaitstavate loodusobjektide suhtes.

§ 2. Kaitstavad loodusobjektid

(1) Kaitstavad loodusobjektid on:

- kaitsealad,
- kaitstavad looduse üksikobjektid,
- kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid.

(2) Kaitseala on inimtegevusest puutumatuna hoitav või looduskaitse erinõuete kohaselt kasutatav kaitse alla võetud ala, millel kaitstakse, uuritakse ja tutvustatakse loodus- ja/või kultuuriobjekte, taime-, seene- ja loomaliike (edaspidi liike), kooslusi, ökosüsteeme, maastikke ja nende mitmekesisust. Kaitsealatuübid on:

- rahvuspark,
- looduskaitseala,
- maastikukaitseala (looduspark),
- programmiala.

(3) Kaitstav looduse üksikobjekt on kaitse alla võetud teadusliku, ajaloolis-kultuurilise või esteetilise väärtusega elus- või eluta looduse objekt nagu puu, rändrahn, juga, pank, astring, koobas, paljand ja karst või nende rühm.

(4) Kaitsealune liik, kivistis või mineraal on Eestis looduslikult esinev ohustatud, haruldane, teaduslikku, looduskaitsealist, esteetilist või koduloolist väärtust omav taime-, seene- või loomaliik või selle taksonoomiline üksus, kivistis või mineraal, mis on võetud looduskaitse alla. Kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid jaotatakse kaitsekorra ranguse ja eripära järgi I, II ja III kategooriasse.

§ 3. Loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused

Loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduseks on selle ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline, looduskaitsealine või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus.

§ 4. Kaitstava loodusobjekti omanike ja õigusliku kaitse võrdsus

- (1) Kaitstav loodusobjekt võib olla nii avalik-õigusliku kui eraõigusliku isiku omandis.
- (2) Kõikidele kaitse alla võetud loodusobjektidele tagatakse võrdne õiguslik kaitse, sõltumata omanikust või sellest, kes objekti kaitse alla võttis.

§ 5. Loodusobjekti kaitse alla võtmine

- (1) Rahvuspark ja I kategooria kaitsealune liik määratakse käesoleva seadusega.
- (2) Looduskaitseala, maastikukaitseala, programmiala ning II kategooria kaitsealuse liigi ja kivistise võtab kaitse alla Vabariigi Valitsus.
- (3) Looduse üksikobjekti, mineraali ning III kategooria kaitsealuse liigi ja kivistise võtab kaitse alla keskkonnaminister.
- (4) Kaitseala jagunemise eri osadeks (vöönditeks) ning neis käesoleva seaduse §-de 11–13 alusel rakendatavate kitsenduste ja kohustuste ulatuse kehtestab kaitse-eeskirja kujul Vabariigi Valitsus.
- (5) Kaitstaval looduse üksikobjektidel käesoleva seaduse § 19 alusel rakendatavate kitsenduste ja kohustuste ulatuse kehtestab keskkonnaminister kas üksikute loodusobjektide või nende rühmade kaupa.
- (6) Loodusobjekti kaitse alla võtmise otsusega määratakse loodusobjekti kaitse eesmärk.
- (7) Loodusobjekti kaitse alla võtmise korraldab keskkonnaminister oma algatusel või Keskkonnaministeeriumile esitatud taotluse alusel, kui taotlusest ilmneb loodusobjekti vastavus käesoleva seaduse §-le 3.
- (8) Loodusobjekti kaitse alla võtmise taotlus peab sisaldama:
  - 1) loodusobjekti asukoha ja/või välispiiri kirjeldust;
  - 2) ettepanekut loodusobjekti kaitse tüübi kohta vastavalt käesoleva seaduse §-le 2;
  - 3) ettepanekut loodusobjektile rakendatavate piirangute ja loodusobjekti vöönditeks jaotamise kohta;
  - 4) loodusobjekti asukoha kinnisasja omaniku, kohaliku omavalitsuse ja maavalitsuse arvamusi;
  - 5) ettepanekut loodusobjekti valitseja määramise kohta vastavalt käesoleva seaduse § 6 lõikele 1;
  - 6) põhjendust loodusobjekti vastavuse kohta käesoleva seaduse §-s 3 sätestatuga.
- (9) Taime-, seene- või loomaliigi, kivistise või mineraali kaitse alla võtmise taotlus peab sisaldama ettepanekut kaitsekategooria kohta.
- (10) Keskkonnaministeerium korraldab eksperdiarvamuse koostamise loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta.
- (11) Teate loodusobjekti kaitse alla võtmise taotluse kohta avaldab kahe kuu jooksul pärast selle saamist Keskkonnaministeerium ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.
- (12) Looduse üksikobjekti, mineraali, III kategooria kaitsealuse liigi ja kivistise kaitse alla võtmise kohta teeb keskkonnaminister otsuse kuue kuu jooksul taotluse saamisest arvates.
- (13) Kaitse alla võtmisest keeldutakse, kui taotluses nimetatud loodusobjektile puuduvad käesoleva seaduse §-s 3 sätestatud loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused.
- (14) Keskkonnaministril on õigus määrusega rakendada maa-alal, mille kaitse alla võtmiseks on taotlus esitatud, kuni üheks aastaks osaliselt või täielikult käesoleva seaduse § 13 lõike 2 kohaseid piiranguid majandustegevusele eesmärgiga tagada ala säilitamine kuni kaitse-eeskirja jõustumiseni. Ala suhtes rakendatakse käesoleva seaduse § 28 lõikes 4 sätestatut.[21.11.2001]

§ 5¹. Kaitsekorralduskava

- (1) Kaitsekorralduskava koostatakse rahvusparkide ja looduskaitsealade kaitse eesmärgil tehtava kavandamiseks.
- (2) Keskkonnaminister võib määrata kaitsekorralduskava koostamise käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatata kaitstavate loodusobjektide kaitse korraldamiseks, kui:
  - 1) keskkonnaseisund või selle muutus ohustab või võib ohustada kaitse eesmärki;
  - 2) majandustegevus kaitsealal või väljaspool kaitseala ohustab või võib ohustada keskkonnaseisundit kaitsealal;
  - 3) leitakse, et kaitsealuse liigi kaitseks seni rakendatud abinõud ei taga liigi säilimist.
- (3) Kaitsekorralduskava koostatakse käesoleva seaduse ja kaitse-eeskirjaga sätestatud nõuetest lähtudes. Kaitsekorralduskava on tegevuse eelisjärjestamise ja planeeringu koostamise alus.
- (4) Kaitsekorralduskava koostamise korra kehtestab ja kaitsekorralduskava kinnitab keskkonnaminister.[19.02.1998]

§ 6. Kaitstava loodusobjekti valitseja

(1) Kaitstava loodusobjekti valitseja on riigiasutus, kellele on käesolevas seaduses ettenähtud ulatuses ja korras antud kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti valitsemise volitus.

(2) Kaitsealal moodustatud administratsioon on selle kaitseala valitseja kui Keskkonnaministeeriumi hallatav riigiasutus.

(3) Kui kaitseala või kaitstavat looduse üksikobjekti ei valitse Keskkonnaministeeriumi hallatav riigiasutus, määrab kaitse-eeskirja kinnitaja valitsejaks mõne teise kaitseala valitseja või Keskkonnaministeeriumi maakonnas asuva keskkonnateenistuse.

(4) Kuni kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti käesolevas seaduses sätestatud kaitse-eeskirja kinnitamiseni annab keskkonnaminister kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti valitsemise volituse Keskkonnaministeeriumi hallatavale riigiasutusele või keskkonnateenistusele.

(5)[kehtetu – 6.06.2001][19.02.1998; 8.12.1999]

§ 6¹. Kaitstava loodusobjekti valitsemine

(1) Kaitseala ja kaitstava looduse üksikobjekti valitsemine on järelevalve teostamine ja kaitse-eeskirjaga sätestatud ning kaitsekorralduskavaga kavandatud tegevuse korraldamine.

(2) Täidesaatvat riigivõimu teostab kaitseala ja kaitstava looduse üksikobjekti valitseja:

- 1) käesoleva seaduse ja kaitse-eeskirja nõuete täitmise kontrollimisega;
- 2) käesoleva seaduse ja kaitse-eeskirjaga määratud ulatuses keskkonna kasutamise tingimuste andmisega;
- 3) keskkonna kasutamise ja ehitistele esitatavate nõuete täitmise järelevalvega, omades protokollide koostamise õigust.

(3) Kaitseala valitsejal on õigus kaitse-eeskirjaga sätestatud ja kaitsekorralduskavaga kavandatud tegevust korraldada omavalitsusega, maaomanikuga või mõne muu isikuga sõlmitud lepingu alusel.[19.02.1998]

§ 7. Kaitsekohustuse teatis

(1) Kaitsekohustuse teatis on kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omanikule, kinnistusraamatusse kantud valdajale või riigivara valitseja volitatud isikule või asutusele (edaspidi *valdaja*) väljastatav informatiivdokument, mis sisaldab:

- 1) andmeid kaitseala, kaitstava looduse üksikobjekti või kaitsealuse liigi kasvukohta või püsielupaiga, selle kaitse alla võtja ja kaitse alla võtmise aja kohta;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise eesmärki;
- 3) andmeid kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti valitseja kohta;
- 4) käesolevas seaduses või selle alusel vastu võetud õigusaktides sätestatud kitsenduste ja kohustuste loetelu.

(2) Kaitsekohustuse teatise väljastab:

- 1) kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti valitseja kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti piiresse jääva kinnisasja valdajale;
- 2) keskkonnaminister väljaspool kaitseala või kaitstava looduse üksikobjekti piiranguvööndid asuvat I kategooria kaitsealuse liigi kasvukohta või püsielupaika sisaldava ning käesoleva seaduse § 5 lõikes 14 nimetatud ala piiresse jääva kinnisasja valdajale;
- 3) maakonna keskkonnateenistus väljaspool kaitseala asuvat metsise püsielupaika sisaldava kinnisasja valdajale.

(3) Kaitsekohustuse teatis antakse üle allkirja vastu või saadetakse posti teel koos väljastamisteatega.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja valdaja muutumisel väljastatakse kaitsekohustuse teatis uuele valdajale.

(5) Kaitsekorra muutumisel väljastatakse kinnisasja valdajale uus kaitsekohustuse teatis.[21.11.2001]

§ 8. Omandiõiguse kitsendused ja omaniku kohustused

(1)[kehtetu – 21.11.2001]

(2) Kinnisasja omaniku kaitse-eeskirja alusel Kinnistusametile esitatud avaldus seadusjärgsete kitsenduste ja kohustuste lõpetamise või muutmise kandmiseks kinnistusraamatusse on riigilõivuvaba.

(3) Kinnisasja või selle osa võõrandamisel, samuti koormamisel asjaõigusega peab leping sisaldama täielikku teavet kaitsekorrast tulenevatest kitsendustest ja kohustustest.[21.11.2001]

§ 9. Muud kinnisomandi kitsendused

(1) Loodusobjekti valitsejal on õigus rajada kaitseala piires olevale kaitstavat looduse üksikobjekti või kaitstava liigi kasvukohta või püsielupaika sisaldavale kinnisasjale teaduslikel või hariduslikel eesmärkidel ajutist ehitist, kui ta hüvitab maaomanikule või -valdajale sellega tekitatud kahju.

(2) Kaitseala piires oleva või kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata teiste isikute viibimist omal maal seoses teadusliku uurimistöö, järelevalve või päästetöödega, mida teostatakse Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras.

(3) Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis olevad või kaitstava looduse üksikobjekti juurde viivad erateed ja -rajad on päikese tõusust loojanguni avalikuks kasutamiseks ning kinnisasja omanik peab tagama nimetatud ajal teiste isikute juurdepääsu kaitstavale looduse üksikobjektile.

(4) Ehitise õues, kus asub kaitstav looduse üksikobjekt, võivad teised isikud viibida omaniku poolt kehtestatud korras.

(5)–(6)[kehtetud – 21.11.2001].

(7) Kaitseala piires ei tohi kaitseala valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja pindala;
- 2) kinnitada maakorralduskava;
- 3) väljastada metsaomanikule metsamajandamiskava;
- 4) kehtestada detail- ja üldplaneeringut;
- 5) anda projekteerimistingimusi.

(8) Kaitseala piires oleva või kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava kinnisasja omanik või valdaja on kohustatud viivitamatult teatama loodusobjekti valitsejale kõikidest loodusobjekti (objekti seisundit) kahjustavatest ja kahjustada võivatest asjaoludest.

(9) Kui tegevus väljaspool kaitstava loodusobjekti piire põhjustab või võib põhjustada kaitstaval loodusobjektidel keskkonnaseisundi halvenemist, selgitatakse täiendavate kitsenduste rakendamise vajadust keskkonnamõjude hindamisega.[19.02.1998]

§ 9¹. Riigi ostueesõigus

(1) Kaitseala piires oleva kinnisasja või selle osa ning kaitstavat looduse üksikobjekti või I kategooria kaitsealuse liigi elupaika sisaldava kinnisasja või selle osa võõrandamisel on riigil ostueesõigus, seda ka omavalitsuse ees, välja arvatud juhul, kui kinnisasi võõrandatakse kinnisasja omaniku abikaasale, alanejatele sugulastele, vanematele, õdedele ja vendadele ning nende alanejatele sugulastele või kui kinnisasi asub programmiala üldvööndis.

(2) Käesolevas paragrahvis nimetatud riigi ostueesõigust on volitatud teostama keskkonnaminister edasivolitamise õigusega.

(3) Notar on kohustatud kolme päeva jooksul pärast kinnisasja või selle osa võõrandamistehingu tõestamist käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud juhul esitama võõrandaja kulul tehingudokumendi tõestatud ärakirja Keskkonnaministeeriumile.

(4) I kategooria kaitsealuse liigi isendi elupaiga asukoha keskkonnateenistuse või kaitseala valitseja lihtkirjaliku avalduse alusel kantakse kinnistusraamatusse märkus selle kohta, et kinnistu on koormatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ostueesõigusega. Avalduses ja märkuse kandes tuleb viidata käesolevale paragrahvile ja õigusaktile, millega kinnistu määrati kaitseala piires asuvaks. Kaitsealuse liigi isendi elupaiga korral tuleb avaldusele lisada vastav väljavõte riiklikust registrist.[21.11.2001]

2. peatükk KAITSEALAD

§ 10. Kaitsealavööndid

(1) Kaitsealavöönd on kaitseala eri kaitsekorraga osa. Kaitsealavööndi tüübid on loodusreservaat, sihtkaitsevöönd, piiranguvöönd ja programmiala üldvöönd.

(2) Kaitseala kogu maa- ja veeala jaguneb kaitse-eeskirjas sätestatult kaitsealavööndite vahel.

(3) Kaitsealavööndites rakendatavad kitsendused ja kohustused (§-d 11–13) kehtestatakse kas täielikult või osaliselt, kas püsivalt või ajutiselt ja need sätestatakse kaitse-eeskirjas.

§ 11. Loodusreservaat

(1) Loodusreservaat on kaitseala otsesest inimtegevusest puutumata loodusega maa- või veeala, kus tagatakse looduslike koosluste säilimine üksnes looduslike protsesside tulemusena.

(2) Loodusreservaadis on keelatud:

- 1) igasugune majandustegevus ning loodusvarade kasutamine;
- 2) inimeste viibimine, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel.[19.02.1998]

§ 12. Sihtkaitsevöönd

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala maa- või veeala seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Sihtkaitsevööndis asuvaid loodusvarasid ei arvestata tarbimisvarudena.

(2) Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on sihtkaitsevööndis keelatud:

- 1) inimeste viibimine kaitsealuste liikide elupaigas, kasvukohas ja rändlindude koondumispaigas;
- 2) sõiduki, maastikusõiduki või ujuvvahendiga liiklemine;
- 3) telkimine, lõkke tegemine ja rahvaürituse korraldamine.

(2¹) Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 1 ja 2 kehtestatud keeld ei laiene järelevalve-, teadus- ja päästetöödega tegelevatele isikutele.

(3) Sihtkaitsevööndis on majandustegevus, loodusvarade kasutamine ja uute ehitiste püstitamine keelatud, kui kaitse-eeskirjaga ei ole sätestatud teisiti.

(4) Kaitstava loodusobjekti säilitamiseks vajaliku või seda objekti mittekahjustava tegevusena võib sihtkaitsevööndis kaitse-eeskirjaga lubada:

- 1) olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd;
- 2) metsakoosluse kujundamist vastavalt kaitse eesmärgile;
- 3) marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste kasutamist;
- 4) jahipidamist ja ulukite arvukuse reguleerimist;
- 5) kalapüüki;
- 6) tee, liinirajatise ja tootmisega mitteseotud ehitise rajamist kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ja nende hooldustööd;
- 7) tegevust poollooduslike koosluste ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks.

(5)[kehtetu – 21.11.2001][19.02.1998; 21.11.2001]

§ 13. Piiranguvöönd

(1) Piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav osa, kus majandustegevuse kitsendused lähtuvad käesolevast seadusest.

(2) Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

- 1) uute maaparandussüsteemide rajamine;
- 2) veekogude vee taseme muutmine ja nende kallaste kahjustamine;
- 3) maavarade ja maa-ainese kaevandamine;
- 4) puhtpuistute kujundamine, üheliigiliste metsakultuuride ja energiapuistute rajamine;
- 5) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, ja uuendusraie pargis, arboreetumis ja botaanikaaias;
- 6) jäätmete ladustamine;
- 7) väetiste ja mürkkemikaalide kasutamine;
- 8) teede ja liinirajatiste rajamine;
- 9) ehitiste, kaasa arvatud ajutised ehitised, püstitamine ning rahvusparkides ehitiste väliskonstruktsioonide muutmine;
- 10) jahipidamine ja kalapüük;
- 11) sõiduki, maastikusõiduki või ujuvvahendiga liiklemine selleks mitteettenähtud ja tähistamata teel;
- 12) telkimine, lõkke tegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas.

(3)[kehtetu – 21.11.2001]

(4) Piiranguvööndis kustutatakse loodusvarade tarbimisvarud või viiakse need kaitse-eeskirjaga määratud kasutamise piiridesse.

(5) Kaitse-eeskirjaga võib piiranguvööndis nõuda koosluse liigilise ning vanuselise mitmekesisuse säilitamist ja keelata piiranguvööndi külmumata pinnasel puidu kokku- ja väljavedu.[19.02.1998; 21.11.2001]

§ 13¹. Kohustuslik tegevus kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndis

(1) Kaitseala sihtkaitse- ja piiranguvööndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks kohustuslik kaitsekorrast tulenev tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine ja kujundamine kaitse-eeskirjaga sätestatud ulatuses.

(2) Kaitse-eeskirjas sätestatud kohustuslike tööde tegemiseks võib kaitseala valitseja anda kaitsealal asuva kinnisasja omaniku tasuta kasutusse nende tööde läbiviimiseks vajalikku riigile kuuluvat vallasvara.

(3) Kaitsealal kohustuslike tööde tegemiseks riigile kuuluva vallasvara tasuta kasutusse andmisel ei kohaldata riigivaraseaduses riigivara kasutusse andmise kohta sätestatud. Kasutusse andmiseks sõlmitakse kaitseala valitseja ja vallasvara kasutaja vahel leping, milles sätestatakse vähemalt:

- 1) kasutusse antava vara nimetus ja arv vara nimetuste kaupa;
- 2) kasutaja nimi, tema elu- või asukoht;
- 3) lepingu tähtaeg;
- 4) vara üleandmise ja tagastamise tähtajad ja kord;
- 5) kindlustamiskohustus ja selle ulatus;
- 6) kasutusse antava vara korrashoiu, uuendamise ja remontimise kohustus;
- 7) lepingu ennetähtaegse lõpetamise alused;
- 8) kaitsekorrast tuleneva kohustusliku tegevuse tingimused, töö kirjeldus ja tehnilised nõuded;
- 9) kasutusse antava vara kasutusotstarve.

(4) Kaitstava loodusobjekti kaitsekorrast tulenevat tegevust ei loeta ettevõtluseks.[21.11.2001]

§ 14. Programmiala üldvöönd

Programmiala üldvöönd on maa- või veevala, mis luuakse eesmärgil siduda loodusreservaadid, sihtkaitsevööndid ja piiranguvööndid terviklikuks programmialaks.

§ 15. Rahvuspark

(1) Rahvuspark on erilise rahvusliku väärtusega kaitseala looduse ja kultuuripärandi, sealhulgas ökosüsteemide, bioloogilise mitmekesisuse, maastike, rahvuskultuuri ning alalhoidliku looduskasutuse säilitamiseks, kaitsmiseks, uurimiseks ja tutvustamiseks.

(2) Rahvuspark jaotatakse loodusreservaadiks, sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

(3) Eesti rahvuspargid on:

- 1) Lahemaa – Põhja-Eestile iseloomuliku looduse ja pärandkultuurimaastike kaitseks;
- 2) Karula – Lõuna-Eestile iseloomulike metsa- ja järverikaste kuppelmaastike kaitseks;
- 3) Soomaa – Vahe-Eesti edelaosa soode, lamminiitude ja metsade kaitseks;
- 4) Vilsandi – Lääne-Eesti rannikumaastiku ja -mere ning linnurikaste väikesaarte kaitseks.[19.02.1998]

§ 16. Looduskaitseala

(1) Looduskaitseala on looduskaitsealase või teadusliku väärtusega kaitseala looduslike protsesside ning haruldaste ja hävimisohus olevate ja/või kaitstavate taime-, seene- ja loomaliikide ning nende kasvukohtade ja elupaikade, eluta looduse, samuti maastike ja looduse üksikobjektide säilitamiseks, kaitseks ja uurimiseks.

(2) Looduskaitseala jaotatakse loodusreservaadiks, sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

§ 17. Maastikukaitseala (looduspark)

(1) Maastikukaitseala on haruldase või Eestile iseloomuliku loodus- või pärandkultuurimaastikuga kaitseala, mis on moodustatud looduskaitsealadel, kultuurilistel või puhke-eesmärkidel. Maastikukaitseala eritüüpidega käsitletakse ka kaitse alla võetud parke, arboreetumeid ja botaanikaaedu.

(2) Maastikukaitseala jaotatakse sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

(3) Kaitse alla võetud pargi, arboreetumi ja botaanikaaia maa-ala on piiranguvöönd.

§ 18. Programmiala

(1) Programmiala on seire, uurimis- ja haridustöö korraldamiseks ning loodusvarade kaitse ja kasutamise ühitamiseks kohaliku, riikliku või rahvusvahelise programmiga haaratud ala.

(2) Programmiala jaotatakse loodusreservaadiks, sihtkaitsevööndiks, piiranguvööndiks ja programmiala üldvööndiks.

(3) Programmiala piires asuvad käesoleva seaduse §-des 15–17 nimetatud kaitsealad säilitavad oma õigusliku staatuse.

3. peatükk KAITSTAVAD LOODUSE ÜKSIKOBJEKTID

§ 19. Kaitstava looduse üksikobjekti kaitse

- (1) Üksikobjekti mis tahes kahjustamine on keelatud.
- (2) Üksikobjekti seisundit või ilmet mõjutava töö teostamine on lubatud üksikobjekti valitseja nõusolekul.
- (3) Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on kinnisasja omanik kohustatud hoolt kandma üksikobjekti seisundi ja selle ümbruse korrastamise eest.
- (4) Üksikobjekti kaitse alla võtmise otsusega moodustub selle ümber kuni 50 meetri kauguseni piiranguvöönd, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Selle kaitsekord on määratud käesoleva seaduse §-s 13.
- (5) Kaitstava looduse üksikobjekti kaitse-eeskirjaga tohib lubada käesoleva seaduse § 13 lõikes 2 loetletud tegevusi.[21.11.2001]

4. peatükk

KAITSEALUSED LIIGID, KIVISTISED JA MINERAALID

§ 20. Liigikaitse põhimõtted

- (1) Loodusliku mitmekesisuse, sealhulgas liigirikkuse säilitamiseks tuleb tagada looduslike liikide kaitse võimalikult madala taksonoomilise üksuse tasemel ja võimalikult kõigi liikide säilimiseks.
- (2) Kaitsealustesse liikidesse kuuluvate isendite elu- või kasvutingimuste säilitamiseks, parandamiseks ja paljunemise soodustamiseks rakendatakse kohalikke, riiklikke ja rahvusvahelisi programme.
- (3) Teede ja teiste tehisobjektide rajamisel tuleb tagada kaitsealustesse liikidesse kuuluvatele isenditele võimalikult ohutud elu- ja liikumistingimused ning kaitsealuste kivististe või mineraalide teada olevate leiukohtade säilimine.
- (4) Ökosüsteemide ohustamise vältimiseks on võõrliikide loodusesse viimine keelatud, välja arvatud teaduslikult põhjendatud taasasustamine keskkonnaministri loal.[19.02.1998]

§ 21. I kategooria kaitsealuse liigi kaitse

- (1) I kategooria kaitsealused liigid on:
muda-lahnarohi – *Isoetes echinospora*
karedahambaline osi – *Equisetum trachyodon*
haruline võtmehein – *Botrychium matricariifolium*
põhja-raunjalg – *Asplenium septentrionale*
ida-kiviürt – *Woodsia ilvensis*
sudeedi põisjalg – *Cystopteris sudetica*
odajas astelsõnajalg – *Polystichum lonchitis*
Brauni astelsõnajalg – *Polystichum braunii*
kollane käoking – *Aconitum lasiostomum*
põhja-lippernes – *Oxytropis sordida*
pisilina – *Radiola linoides*
püsiksannikas – *Swertia perennis*
sinine kopsurohi – *Pulmonaria angustifolia*
püramiidjas akakapsas – *Ajuga pyramidalis*
silmjärvikas – *Littorella uniflora*
harilik kobarpea – *Ligularia sibirica*
mägi-kadakkaer – *Cerastium alpinum*
nõtke näkirohi – *Najas flexilis*
lehitu pisikäpp – *Epipogium aphyllum*
lääne-sõrmkäpp – *Dactylorhiza praetermissa*
Ruthe sõrmkäpp – *Dactylorhiza ruthei*
leeder-sõrmkäpp – *Dactylorhiza sambucina*
jalgtarn – *Carex rhizina*
ebapärlikarp – *Margaritifera margaritifera*
must-toonekurg – *Ciconia nigra*
merikotkas – *Haliaëtus albicilla*
madukotkas – *Circaëtus gallicus*
kaljukotkas – *Aquila chrysaëtos*
kalakotkas – *Pandion haliaëtus*
suur-konnakotkas – *Aquila clanga*
väike-konnakotkas – *Aquila pomarina*
rabapistrik – *Falco peregrinus*

rabapüü – *Lagopus lagopus*
lendorav – *Pteromys volans*
naarits (euroopa) – *Mustela lutreola*

(2) I kategooria kaitsealuste liikide isendite ning nende elu-, sigimis- või pesitsuspaikade ja rändeteede ning kasvukohtade kahjustamine on keelatud.

(3) I kategooria kaitsealuste liikide puhul kehtivad ka kõik käesoleva seaduse § 22 2. ja 3. lõikes kehtestatud nõuded.

(4)[kehtetu – 21.11.2001]

(5) I kategooria kaitsealuse liigi täpset kasvukohta või elupaika käsitleva teabe avalikustamine on keelatud, kui objekt selle tagajärjel ohtu võib sattuda.

(6)[kehtetu – 21.11.2001]

(7) Käesolevas lõikes nimetatud kaitsealuste liikide isendite pesapuude, kui need asuvad väljaspool kaitseala, ümber olevate kaitsetsoonide ulatus on:

- 1) lendorava pesapuu ümber ring raadiusega 25 meetrit;
- 2) merikotka, madukotka ja kalakotka pesapuu ümber ring raadiusega 200 meetrit;
- 3) suur-konnakotka ja must-toonekure pesapuu ümber ring raadiusega 250 meetrit;
- 4) väike-konnakotka pesapuu ümber ring raadiusega 100 meetrit;
- 5) kaljukotka pesapuu ümber ring raadiusega 500 meetrit.

(8) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud kaitsetsoonis kehtib käesoleva seaduse §-s 12 kirjeldatud kaitsekord, kusjuures inimeste liikumine ja jahipidamine on lubatud kalju- ja merikotka pesapuu kaitsetsoonis 1. augustist 14. veebruarini, madu- ja kalakotka pesapuu kaitsetsoonis 1. oktoobrist 15. märtsini, suur- ja väike-konnakotka pesapuu kaitsetsoonis 1. oktoobrist 29. veebruarini, must-toonekure pesapuu kaitsetsoonis 1. septembrist 14. märtsini ning lendorava pesapuu kaitsetsoonis aastaringiselt.

(9) Kaitsetsoonis ei rakendata käesoleva paragrahvi lõikes 8 sätestatud omandikitsendusi tulundusmaa sihtotstarbega kinnisaja elumumaa, põllumajandusmaa ja õuema kolvikutel ning kõlvikute üleviimine seal ühest kõlvikuliigist teise toimub üksnes keskkonnaministri loal.[19.02.1998; 21.11.2001]

§ 22. II kategooria kaitsealuse liigi, kivistise või mineraali kaitse

(1)[kehtetu – 21.11.2001]

(2) II kategooria kaitsealuste taimede ja seente korjamine on keelatud. Keelatud on ka nende kasvukohtade hävitamine või kahjustamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles kohas.

(3) II kategooria kaitsealuste loomade püüdmine, tapmine, ohustav häirimine ja jälitamine on keelatud. Keelatud on ka nende sigimis- ja muude püsielupaikade hävitamine või kahjustamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist nimetatud aladel.

(4) II kategooria kaitsealuste kivististe või mineraalide kahjustamine, looduslikust asukohast eemaldamine ja leiukohtade hävitamine või kahjustamine on keelatud.

(5)[kehtetu – 21.11.2001]

(6) II kategooria kaitsealuse liigi, kivistise või mineraali täpset kasvukohta, püsielupaika või leiukohta käsitleva teabe avalikustamine on keelatud, kui selle teatavakssaamine võib põhjustada objekti kahjustamist.

(7) II kategooria kaitsealuse liigi, kivistise või mineraali kasvukoha, püsielupaiga või leiukoha säilimise tagamiseks võidakse moodustada looduskaitseala.[21.11.2001]

§ 23. III kategooria kaitsealuse liigi, kivistise või mineraali kaitse

(1)[kehtetu – 21.11.2001]

(2) Keelatud on III kategooria kaitsealuste taimede ja seente kasvukohtade kahjustamine ning taimede ja seente loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles kasvukohas.

(3) Keelatud on III kategooria kaitsealuste loomade püüdmine, tapmine, ohustav häirimine või jälitamine.

(4) Keelatud on III kategooria kaitsealuste kivististe või mineraalide kahjustamine.

(5)[kehtetu – 21.11.2001]

(6) III kategooria kaitsealuse liigi, kivistise või mineraali kasvukohas, püsielupaigas või leiukohas võidakse moodustada looduskaitseala, kui muude kaitseabinõudega pole võimalik tagada vastava liigi, kivistise või mineraali säilimist Eestis.[21.11.2001]

§ 24. Kaitsealuste liikide ümberasustamine ja rahvusvaheliste lepete täitmine

(1) Kaitsealuste taimede, seente ja loomade ümberasustamine on lubatud vaid Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud korras.

(2) Loodusliku loomastiku ja taimeistiku ohustatud liikidega rahvusvahelise kaubanduse konventsiooni (edaspidi *CITES*) (RT II 1993, 27/28, 83) lisadesse kantud taimede ja loomade ning nende osade ja nendest valmistatud toodete riiki toimetamine ja riigist väljavedu võib toimuda keskkonnaministri kehtestatud korras ja keskkonnaministri või tema volitatud isiku antud loa alusel.

(3) I kategooria kaitsealuste liikide ning loodusliku loomastiku ja taimeistiku ohustatud liikidega rahvusvahelise kaubanduse konventsiooni lisasse I kantud liikide isendite kasutamine mis tahes ärilisel eesmärgil on keelatud.

(4) Tehingud kaitsealuste liikide isenditega ja *CITES*i lisadesse kantud liikide isendite valdamine ning tehingud nendega on lubatud üksnes käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel registreeritud isendite puhul.

(5) Kaitsealuste liikide isendite ja *CITES*i lisadesse kantud liikide isendite valdamine ning tehingud nendega registreeritakse keskkonnaministri määrusega kehtestatud korras. Isend käesoleva seaduse tähenduses on kogutud ja säilitatud mis tahes arengujärgus elus või surnud loom, taim või seen või tema osa või temast valmistatud toode.

(6) Kaitsealuste liikide või mineraalide ja kivististe uurimine ning teaduslikul või õppe- ja kasvatuslikul otstarbel kasutamine, kaitsealuste liikide isendite püüdmine märgistamiseks või raadiosaatjaga varustamiseks, nende eemaldamine loodusest, paljundamine, tehistingimustes kasvatamine ja pidamine, nende elutingimuste parandamine, sigimis- ja pesitsuspaikade pildistamine, filmimine ja häälte salvestamine toimub loa alusel, mis antakse keskkonnaministri määrusega kehtestatud korras.[21.11.2001]

5. peatükk

KAITSTAVATE LOODUSOBJEKTIDE SEISUNDI JÄLGIMINE JA ARVESTUS

§ 25. Kaitstavate loodusobjektide seisundi jälgimine

Kaitstavate loodusobjektide seisundi jälgimist ja sellega seotud teadustööd tehakse keskkonnaministri kehtestatud korra alusel.[19.02.1998]

§ 26. Kaitstavate loodusobjektide arvestus

(1) Kõigi Eestis paiknevate looduskaitse alla võetud loodusobjektide, sealhulgas kaitstavate liikide kasvukohtade ja püsielupaikade ning kivististe ja mineraalide leiukohtade arvestust peetakse riiklikus registris.

(2) Riiklikus registris olev teave kaitstavate loodusobjektide asukoha ja kaitsetingimuste kohta edastatakse maakatastri pidajale.[19.02.1998]

6. peatükk

KAITSTAVATE LOODUSOBJEKTIDE KAITSEGA SEOTUD KULUTUSED JA HÜVITUSED

§ 27. Loodusobjekti kaitse alla võtmise ja kaitstava loodusobjekti valitsemise seotud kulutused

(1) Loodusobjekti kaitse alla võtmise ja valitsemise kulud kannab kaitse alla võtja, kui viimase ja maaomaniku või -valdaja vahel sõlmitud lepinguga ei ole sätestatud teisiti.

(2) Kaitseala piires oleva või kaitstavat looduse üksikobjekti sisaldava kinnisasja omanikul on õigus kaitstava loodusobjekti valitsejalt taotleda loodusobjekti külastustasu kehtestamist.

(3) Kaitseala ja kaitstavat looduse üksikobjekti tähistab kaitstava loodusobjekti valitseja keskkonnaministri määratud tähistega ja korras.[19.02.1998]

§ 27¹. Kaitsekorrast tuleneva tegevuse toetamine

(1) Kaitsekorrast tuleneva tegevuse toetamiseks makstakse loodushoiutoetust.

(2) Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise korra ning nõuded toetuse maksmiseks kehtestab keskkonnaminister määrusega.

(3) Loodushoiutoetust kasutab kinnisasja valdaja õigusaktide nõuete ning tema ja keskkonnaministri või viimase poolt volitatud isiku vahel sõlmitud lepingu alusel.[21.11.2001]

§ 28. Kaitstava loodusobjekti kaitsekorrast tuleneva majandusliku kahju heastamine

(1) Kaitstava loodusobjekti kaitse-eeskirjaga sätestatud kitsendused ja kohustused vähendavad maamaksu määra seadusega kehtestatud ulatuses.

(2)[kehtetu – 21.11.2001]

(3) Kaitsekorrast põhjustatud kohaliku omavalitsuse tulude vähenemist arvestatakse kohaliku omavalitsuse eelarve tasakaalustamisel riigieelarvega.

(4) Kui kaitse-eeskiri peatab enne kaitse-eeskirja jõustumist lubatud ja juba alustatud tegevuse, hüvitab riik selle tegevuse korraldamiseks tehtud kulutused.

(5) Kaitsealuste liikide isendite tekitatud kahju hüvitatakse seaduse alusel.

(6)[kehtetu – 19.02.1998][19.02.1998; 16.06.1999]

§ 28¹. Kaitseala piiresse ulatava või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja vahetamine

(1) Kaitseala loodusreservaadi, sihtkaitse- või piiranguvööndi piiresse ulatuvat kinnisasja või kaitstavat loodusobjekti sisaldavat kinnisasja võib riigi ja kinnisasja omaniku kokkuleppel vahetada riigile kuuluva kinnisasjaga.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kinnisasjad vahetatakse hariliku väärtuse alusel. Arvestades vahetatava kinnisasja erilist ökoloogilist väärtust, võib Vabariigi Valitsuse otsusel eraõiguslikule isikule üleandmisele kuuluva kinnisasja harilik väärtus olla suurem riigile üleantava kinnisasja harilikust väärtusest.

(3) Kinnisasja vahetamist on õigus algatada kinnisasja omanikul, kaitstava loodusobjekti valitsejal või keskkonnaministril. Kinnisasja vahetamise otsustab keskkonnaminister. Kinnisasja vahetamisega seotud kulud kannab riik.

(4) Kinnisasja vahetamise korra ja kinnisasja ning selle oluliste osade väärtuse määramise alused kehtestab Vabariigi Valitsus.[15.05.2001]

§ 28². Kaitseala piiresse ulatava või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamine

(1) Kokkuleppel kaitseala piiresse ulatava või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omanikuga võib riik Vabariigi Valitsuse otsusel nimetatud kinnisasja omandada kinnisasja harilikule väärtusele vastava tasu eest.

(2) Kinnisasja omandamise menetluse algatab keskkonnaminister või tema volitatud isik.

(3) Riigi poolt kaitseala piiresse ulatava või kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja omandamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus.[15.05.2001]

7. peatükk

VASTUTUS SEADUSE RIKKUMISE EEST

§ 29. Vastutus kaitstavate loodusobjektide seaduse rikkumise eest

(1) Isikud, kes rikuvad käesoleva seaduse või selle alusel kehtestatud norme, kannavad haldus-, kriminaal- või tsiviilvastutust seaduses ettenähtud korras.

(2) Loodusobjekti ja tema tähistust on keelatud hävitada või rikkuda. Kui rikkumisega kahjustatud loodusobjekti või tähistuse taastamine ei ole võimalik, tuleb kahju hüvitada vastavalt seadusele.

(3) Riiklikul looduskaitseasutusel ja kaitstava loodusobjekti valitsejal on õigus esitada riigilõivuvaba hagi kaitstavale loodusobjektile tekitatud kahju sissenõudmiseks ning seda ka teise isiku õiguste kaitseks.

(4) Kaitstava loodusobjekti kahjustamisega tekitatud keskkonnakahju arvestamise määrad kehtestab Vabariigi Valitsus.

(5)[kehtetu – 16.06.1999][21.11.2001]

§ 29¹. Juriidilise isiku haldusvastutus kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete rikkumise eest

(1) Kaitstava loodusobjekti kaitse nõudeid rikkuva tegevuse korraldamise eest juriidilise isiku poolt – karistatakse kuni 30 000-kroonise rahatrahviga.

(2) Sama teo eest, kui kaitstavat loodusobjekti on kahjustatud oluliselt, kuid taastamist võimaldaval määral – karistatakse kuni 50 000-kroonise rahatrahviga.

(3) Kaitsealal paikneva kinnisaja võõrandamisel sellest võõrandaja poolt riigi ostueesõiguse teostamiseks pädevale isikule teatamata jätmise eest – karistatakse kuni 30 000-kroonise rahatrahviga.[21.11.2001]

§ 29². Juriidilisele isikule haldusõiguserikkumise protokollide koostamine

(1) Käesolevas seaduses nimetatud haldusõiguserikkumiste kohta protokollide koostamise õigus on keskkonnakaitseinspektoril või politseiametnikul.

(2) Haldusõiguserikkumise protokollis näidatakse:

- 1) protokollide koostamise aeg ja koht ning selle järelevalveasutuse nimetus ja aadress, kelle nimel protokoll koostatakse;
- 2) protokollide koostanud ametiisiku ametinimetus ning ees- ja perekonnanimi;
- 3) haldusõiguserikkujaks olnud juriidilise isiku nimetus ja aadress ning tema esindaja ametikoht, ees- ja perekonnanimi;
- 4) haldusõiguserikkumise koht, aeg ja kirjeldus ning rikkumisega põhjustatud kahju ulatus;
- 5) viide seadusesättele, mida rikuti;
- 6) haldusõiguserikkumist tõendavad materjalid, nagu tunnistajate seletused, ekspertiisi või analüüsi tulemused või teised asja lahendamiseks vajalikud materjalid;
- 7) haldusõiguserikkujate esindaja seletus ja märkus, et talle on selgitatud tema õigusi.

(3) Protokollidele kirjutavad alla protokollide koostanud ametiisik ja haldusõiguserikkujate esindaja.

(4) Kui haldusõiguserikkujate esindaja keeldub protokollidele alla kirjutamast või seletust andmast, teeb protokollide koostaja protokollidele sellekohase märkuse. Haldusõiguserikkujate esindaja nõudmisel lisatakse protokollidele tema märkused protokollide kohta.[21.11.2001]

§ 29³. Juriidilise isiku karistamine

Juriidilise isiku haldusõiguserikkumise asjas on asja arutamise ja karistuse määramise õigus maa- või linnakohtul.[21.11.2001]

§ 29⁴. Juriidilise isiku haldusõiguserikkumise asja menetlemine

(1) Juriidilise isiku haldusõiguserikkumise asja menetletakse haldusõiguserikkumiste seadustikus (RT 1992, 29, 396; RT I 2001, 74, 453; 87, 524 ja 526; 97, 605; 102, 677) sätestatud korras, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

(2) Halduskaristust tohib juriidilisele isikule määrata kuue kuu jooksul haldusõiguserikkumise avastamise päevast arvates, aga mitte hiljem kui üks aasta haldusõiguserikkumise päevast.

(3) Kui füüsiline isik pani toime käesolevas seaduses nimetatud haldusõiguserikkumise, tegutsedes juriidilise isiku nimel või huvides, võib selles haldusõiguserikkumise asjas kohaldada karistust füüsilisele ja juriidilisele isikule samaaegselt.[21.11.2001]

8. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 30. Kaitstavate loodusobjektide seaduse rakendamine

(1)–(4)[käesolevast tekstist välja jäetud]

(5) Tunnistada kehtetuks Eesti Vabariigi seadus «Lahemaa Rahvuspargi kohta» (RT 1991, 13, 171) ja Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1991. aasta 27. märtsi otsus «Eesti Vabariigi seaduse «Lahemaa Rahvuspargi kohta» rakendamise» (RT 1991, 13, 172) käesoleva seadusega ettenähtud Lahemaa Rahvuspargi kaitseeskirja jõustumise päevast.

(6) Enne käesoleva seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord (tsoneering) jäävad kehtima kuni käesoleva seadusega ettenähtud kaitse-eeskirjade rakendamiseni niivõrd, kuivõrd need ei ole vastuolus käesoleva seadusega.

(7) Enne käesoleva seaduse jõustumist moodustatud kaitseala ümbritsev kaitsetsoon loetakse piiranguvööndina vastavasse kaitsealasse kuuluvaks kuni vöönditeks jaotamiseni käesoleva seadusega ettenähtud korras.

(8) Käesoleva seaduse § 5 nõuded loodusobjekti kaitse alla võtmise, § 7 nõuded kaitsekohustuse teatise ning § 24 nõuded kaitsealuste liikide isendite ja nendega tehtavate tehingute registreerimise kohta jõustuvad 2002. aasta 1. juulil.

(9) Isiku valduses olevad registreerimata CITESi lisadesse kantud liikide isendid tuleb registreerida enne tehingu sõlmimist, kuid mitte hiljem kui 2003. aasta 31. detsembril.

(10) Kui kaitsekohustuse teatis on väljastatud enne käesoleva sätte jõustumist, väljastatakse pärast kaitsekorra muutumist või omandi võõrandamist uus, käesoleva seaduse § 7 nõuete kohane kaitsekohustuse teatis.

(11) Enne 2001. aasta 15. maid alustatud kaitseala piires asuva kinnisasja ja maareformi õigustatud subjekti nõudeõiguse vahetamise eeltoimingud kehtivad ulatuses, milles need on kooskõlas käesoleva seadusega, välja arvatud nõuded vahetamise objekti õigusliku seisundi kohta.

(12)[käesolevast tekstist välja jäetud][21.11.2001]